

SZÜCS GYÖRGY

Ár-Tér

Knyihár Amarilla és Pokorny Attila kiállítása

A Budapest Art Bridge (BAB) Galéria emeleti terébe lépve egyetlen körbefordulással átfogható, letisztult látvány fogad: a falon színes festmények, a posztamenseken vagy csak a földre helyezve monokróm (rozsdás), lyuggatott vasplasztikák. A *konkrét* tér azonban a látogatók és a művek kölcsönhatása révén hamarosan egy *szimbolikus-metaforikus* térré alakul át. Ehhez evidensen hozzájárul, hogy a művek maguk is párbeszédet folytatnak egymással, a teret bebarangoló néző sajátos egybehangzásokat és kontrasztokat érzékel. Knyihár Amarilla *Víszonylat III.* (2022) című festményének barna alaptónusában a restaurátorok kutatóablakát idéző nyíláson egy színekben pompázó erdőrészletre leshetünk, Pokorny Attila vaslemezeinek résein szintén átpillantunk: a művész szándéka szerint természeti környezetbe illesztve a fű zöldje, a virágok tarkasága, lehulló levelek zöldjei, sárgái a mű részeivé válnak.

Tavalyi etyeki, közös kiállításuk címe – *Levélváltás* – szintén ezt a metaforikus párbeszédet fejezte ki, ahol az éles levéltárgyat és vetett árnyékát ellenpontozták a japános lágyságú ecsetvonások. A dialógushoz némi filozófiai emelkedettséggel segítségül hívhatjuk Friedrich Nietzsche felosztását a dionüszoszi és apollóni műmodellről: álom és mámor, festői és plasztikus formaadás, érzékiség és racionalitás, női és férfi princípium stb. A festmények felülete csorgatás, fröcskölés, visszatörlés, kaparás nyomait őrzi, az összkép távolabbról teljesebbé válik: vízpartokat, mocsaras mezőket, téli erdőket azonosítunk bennük és általuk. A dinamikus anyagfelhordás időnként meglepő feszültséget eredményez: a lecsorgó festék egyidejűleg a vászon síkján érvényes materiális beavatkozás éppúgy, mint ahogy a tájképi illúziót erősítve „belógó” növényi fonadékként értelmeződik (*Víztükör III.*, 2021). A „víz-festmények” többsége, a címadó *Ártér* sorozat darabjai meghatározható helyszínen készültek, a szentendrei Pap-szigeten, az erdélyi gernyeszegi kastély kertjében vagy Baján, a Sugovica partján, de egyikük sem törekszik topografikus hűségre: érzetek, impressziók, lírai, olykor drámai hangulatok kifejezői. (Csak kultúrtörténeti érdekesség: Baján az 1990-es évek első felében *Ártér* címmel adtak ki egy irodalmi-művészeti folyóiratot.)

Pokorny Attila marosvásárhelyi születése miatt eszünkbe juthat a helybeli művészeti líceum egykori legendás tanárának, Nagy Pálnak *Árterület* (1972) című képe, amelyen a sáros, iszapos víz az ártéri erdő fatörzsein hagyott szürke, horizontális, töredezett lerakódást. Ekkortájt írhatta Csanády János: „Szürke ködménes vonul / csendben az ártereken, / füzekről csöpög a nyáluk, / dörzsöli habos pofájuk / hajló fűz, vad, eleven – / kotyog a csónak, az ártér / lágy vize zölden nyalintja, / kormos szemű eső pereg, / vállra kanyarintja köpenyemet” (*Ártér*, 1977). Nagy Pál kísérletező alkat volt, ugyanolyan figyelmesen hajolt közel a földhöz, és tekintett szét a műholdakkal az univerzumban, majd a kiszáradt talaj re-

A tárlaton (2024. szeptember 6 – november 29.) elhangzott megnyitó szöveg szerkesztett változata.

pedéseiből, a levelek erezeteiből, a kavicsok organikus formáiból a valóságos látvány és az elvont képépítkezés átmeneteinek izgalmas példáit hozta létre.

Pokorny sajnos nem ismerhette az 1979-ben elhunyt művészt, azonban műveivel a tájértelmezés következő lépcsőfokát valósította meg. Régebbi munkáin sem a táji elemek, részletek kiválasztott (kivágott) sűrítményét vitte át a művek terébe, hanem környezetművészeti alkotásokkal magának az adott tájrészletnek adott új hangsúlyokat (Sziklavarrás, 2011). Nagy Pál *Aszály* (1972) címmel még megfestette a felhasadozott földkérget, míg Pokorny egy pécsi löszfalon maga faragta ki / mutatta fel *A szárazság sebeit* (2008). A létrehozás és a magára hagyás folyamatában fontos nyomatékot kap a mulandóság, az évszakok változásainak kitett mű a természet pusztulásának ritmusában módosul: elkorhad, besüpped, szétmosódik. A művészt is beleértve már soha többé nem látható a befejezettséget mutató állapot, csupán fotódokumentuma marad meg.

A művész jelenleg a tűzzel játszik: a hegesztett, kalapált, lángvágóval roncsolt vaslemezektől összeállított, felnagyított falevélkötegeket ennek a lassú pusztulásnak a szabadban és a kiállítótérben egyaránt közreadható plasztikus emlékműveivé avatja. Az áttört, egymáshoz tapadó, kapaszkodó alakzatok a súlytalanság képzetét keltik, sőt, az esőnek kitett fémköpenyen közletről finom, festői felületeket veszünk észre. A már önmagában metaforikus „rozsdás levelek” szókapcsolat persze nem újdonság, mind a hétköznapi, mind a kertészeti szaknyelv rendszeresen használja, s az idősebbek Németh József *Rozsdás levelek* című dalát is emlegethetik egy régi táncdalfesztiválról. Irodalmi szövegekben gyakran megtalálható, mint Németh István Péter verssoraiban, amely akár a kiállítás motója is lehetne: „Az őszi erdőn vaságy / a fák alatt, akárha / fehér csontváz. / Rozsdás sodronyára / rostálódni hullongnak rozsdás levelek” (*Anakreón naplóso-rai*, 2002).

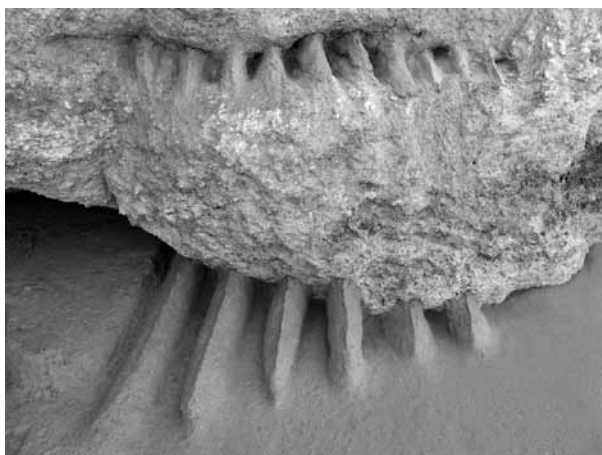
A műalkotás készítésének aktusát úgy is felfoghatjuk tehát, mint a hétköznapiból a művészeti régióba való mágikus átmenetet, amelyet emelkedettebben az anyagiból a szellemi szférába vezető transzfigurációnak is nevezhetnénk. A művészek tulajdonképpen „elrontják” a szép sima gyári vaslemezt és az egyenletesen fehérre alapozott vásznat. Így lesz a hétköznapi szépből esztétikai értelemben vett szépség. Már a 19. század közepén nagy viták folytak arról, hogy mi lehetne a pontos kifejezés a szép művészetére (szépművészet), amely – bár abból ered – lényegét tekintve különbözik és magasabb rendű a természeti szépnél.

A festmény mint *szépmű* rögzíti, egyszersmind kiemeli a természeti benyomásokat. Knyihár Amarilla esetében azt tapasztaljuk, hogy nem tesz keretet a képre, ilyenformán a kép virtuális „továbbnézése” – ahogy a *Viszonylat* sorozat képei modellálták – az eredeti környezetben folytatódhatna.

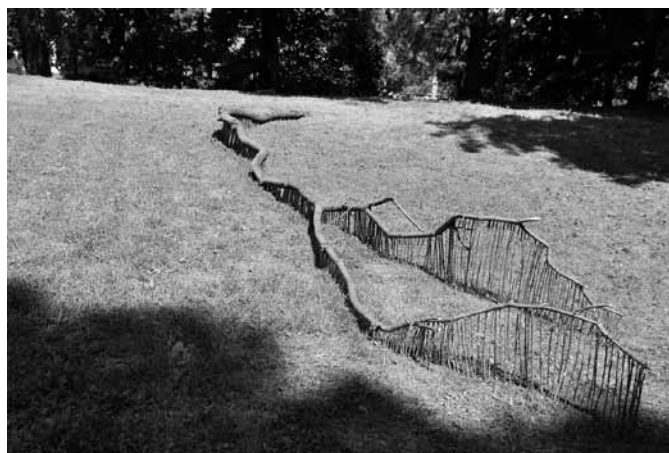
Pokorny művei viszont a természeti közegben ténylegesen otthonosabban érzik magukat, mint a kiállítótér hibernált légkörében. Felmerülhet a kérdés: vajon hol húzódnak a műalkotás határai? Gondolatban hova kalandozunk el a kiállítás élményei után?

POKORNY ATTILA, Odúvarrat, 2007, útifű, Kecskemét; Földvarrat, 2010, faágak, föld, Bódvaszilas

POKORNY ATTILA, Öltések, 2007, tengeri homok, Avola (Szcília) (ITA); Fainfúzió, 2009, farönk, ágak, Český Krumlov (CZ)

POKORNY ATTILA, Szárazság sebei, 2008, föld, kb. 8x3 m, Pécs (részlet); Támasz, 2014, faág, vessző, Gernyeszeg (RO)

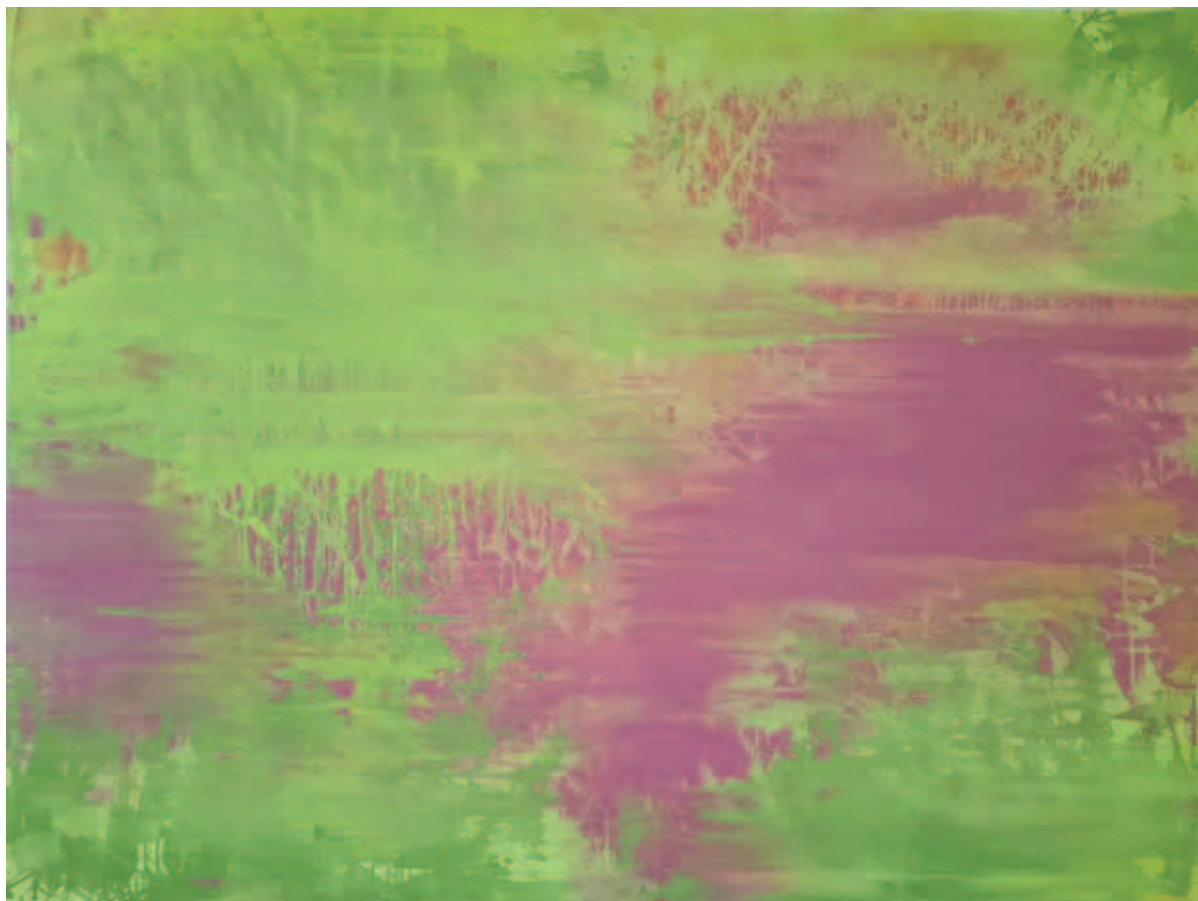
POKORNY ATTILA, Vízvarrat, 2007, folyami kő, 500x100x10 cm, Maros-meder (RO)

KNYIHÁR AMARILLA, Víztükör VIII., 2016, olaj, vászon, 40x60 cm (fotó Rékasi Attila)

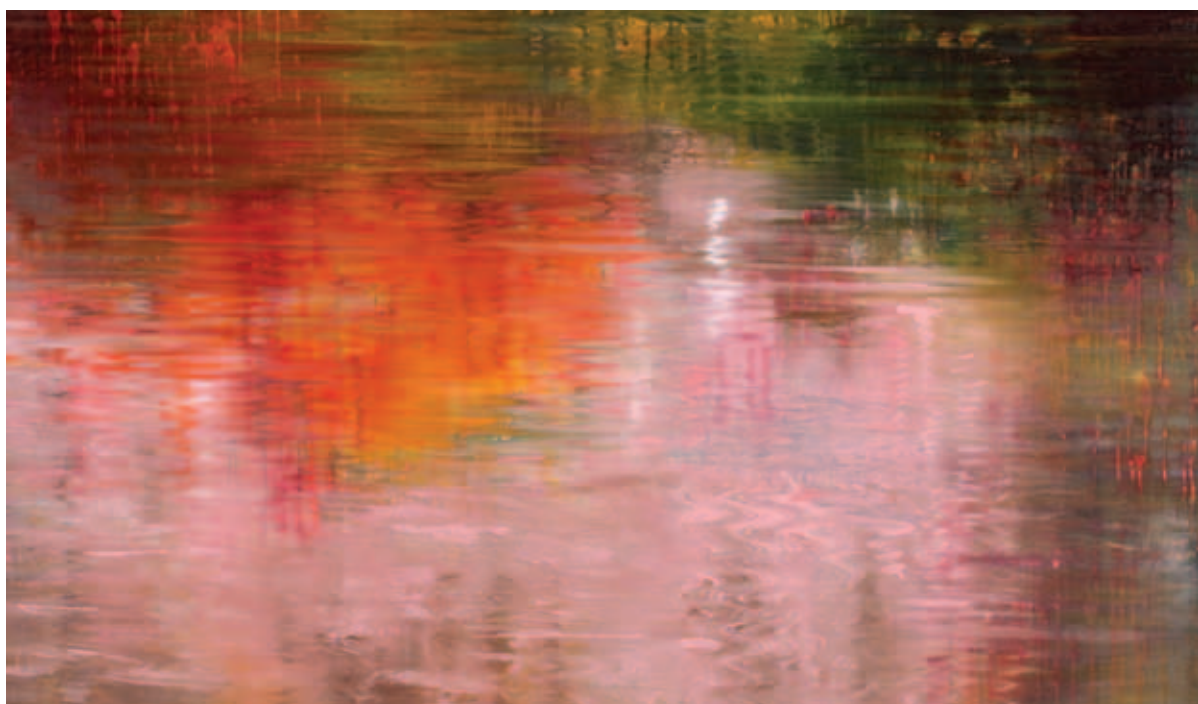
KNYIHÁR AMARILLA, Víztükör VI., 2016, olaj, vászon, 110x200 cm (fotó Rékasi Attila)

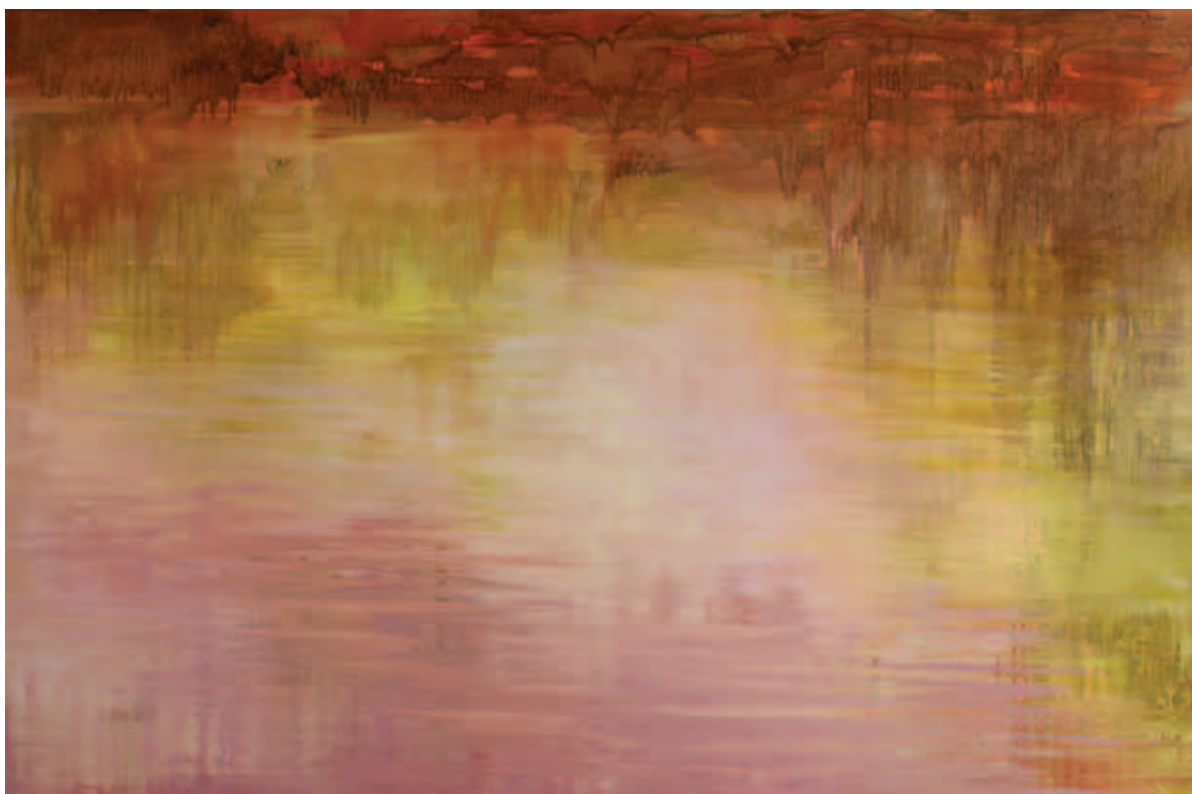

KNYIHÁR AMARILLA, Boszorkánysziget – Reverzió 2021, 150x200 cm, olaj, vászon (fotó Rékasi Attila)

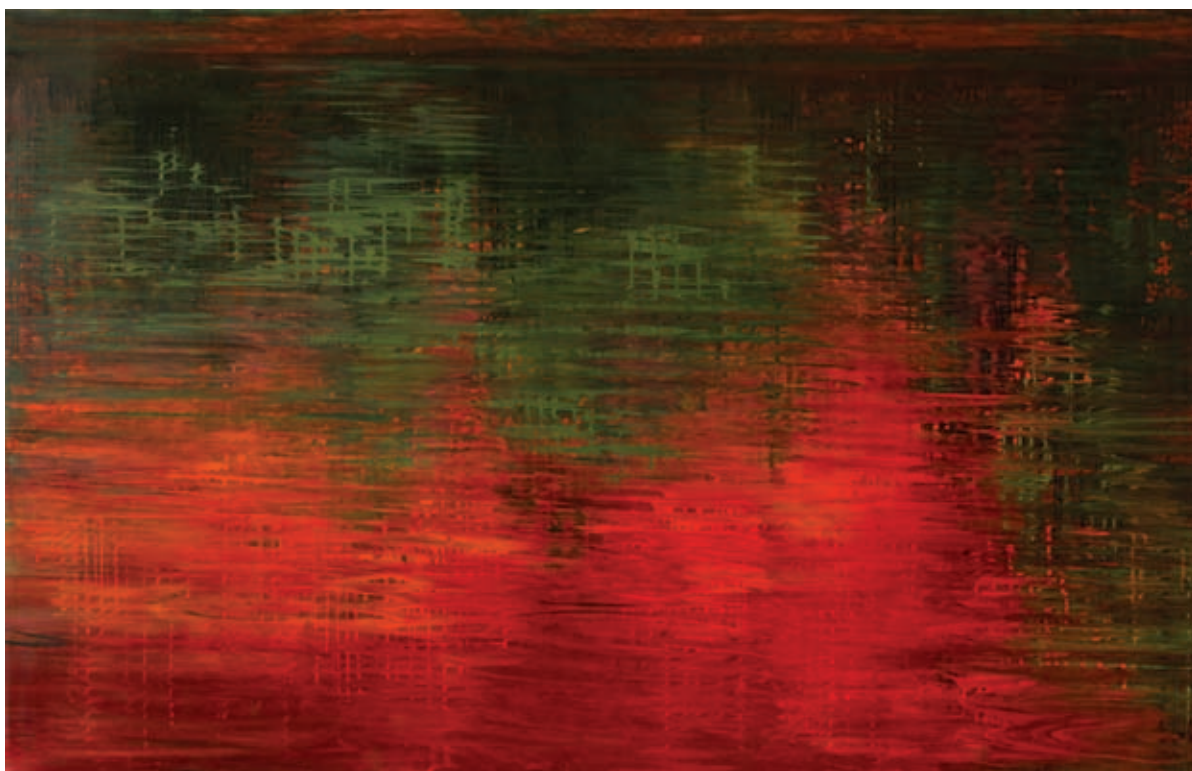
KNYIHÁR AMARILLA, Szín-tükör I., olaj, vászon, 2020, 120x200 cm (fotó Rékasi Attila)

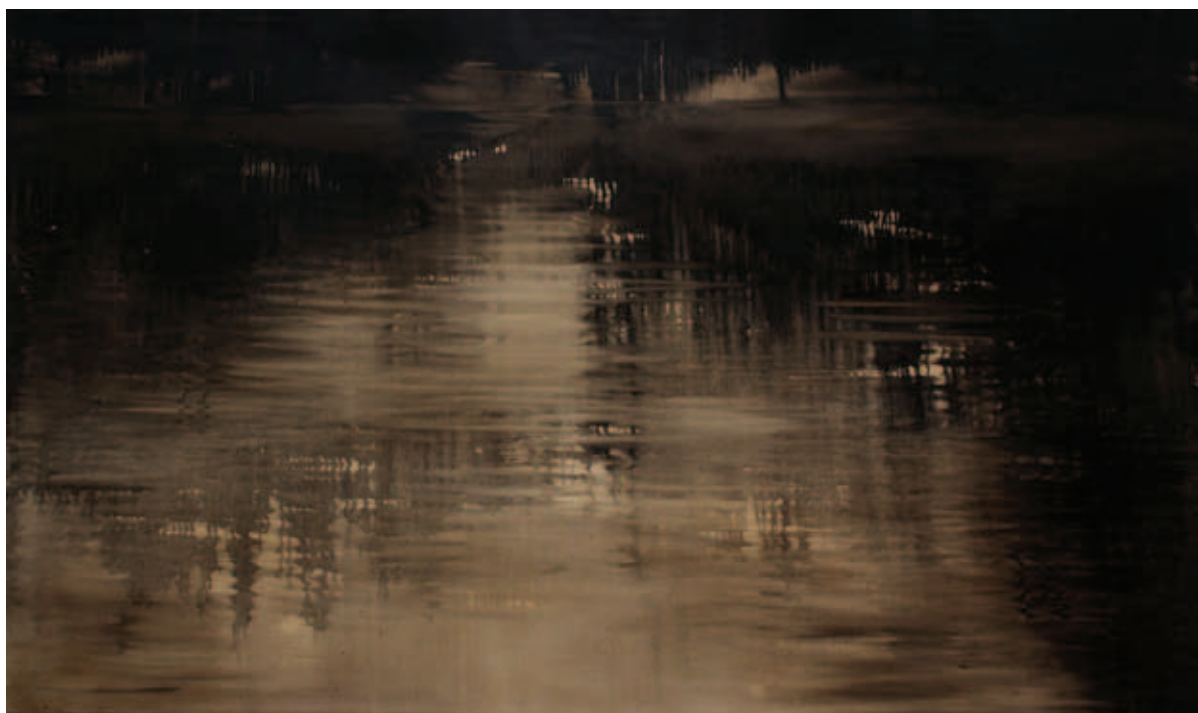

KNYIHÁR AMARILLA, Szintükör III., 2021, olaj, vászon, 150x220 cm (fotó Rékasi Attila)

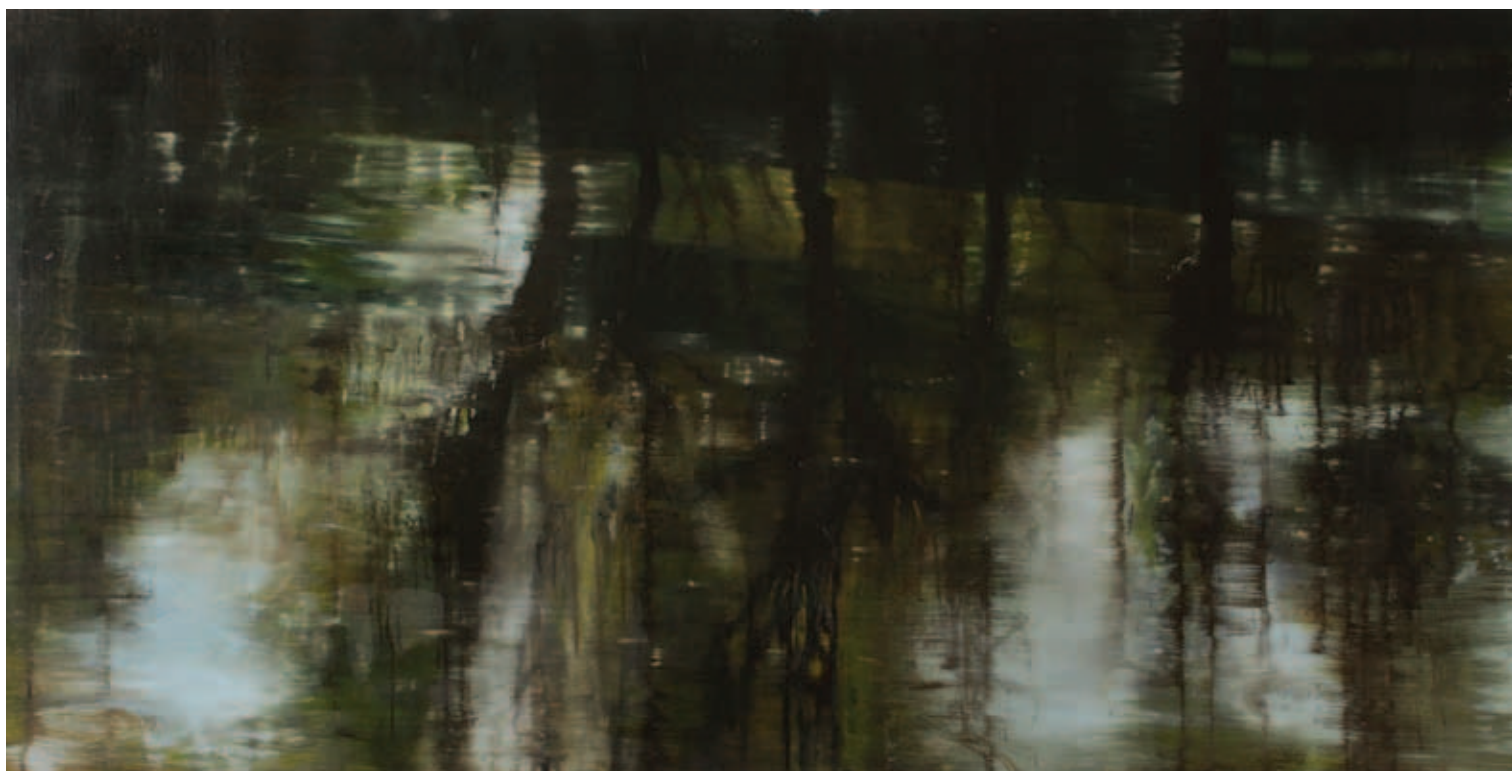
KNYIHÁR AMARILLA, Vörös tükör, 2021, olaj, vászon, 130x200 cm (fotó Rékasi Attila)

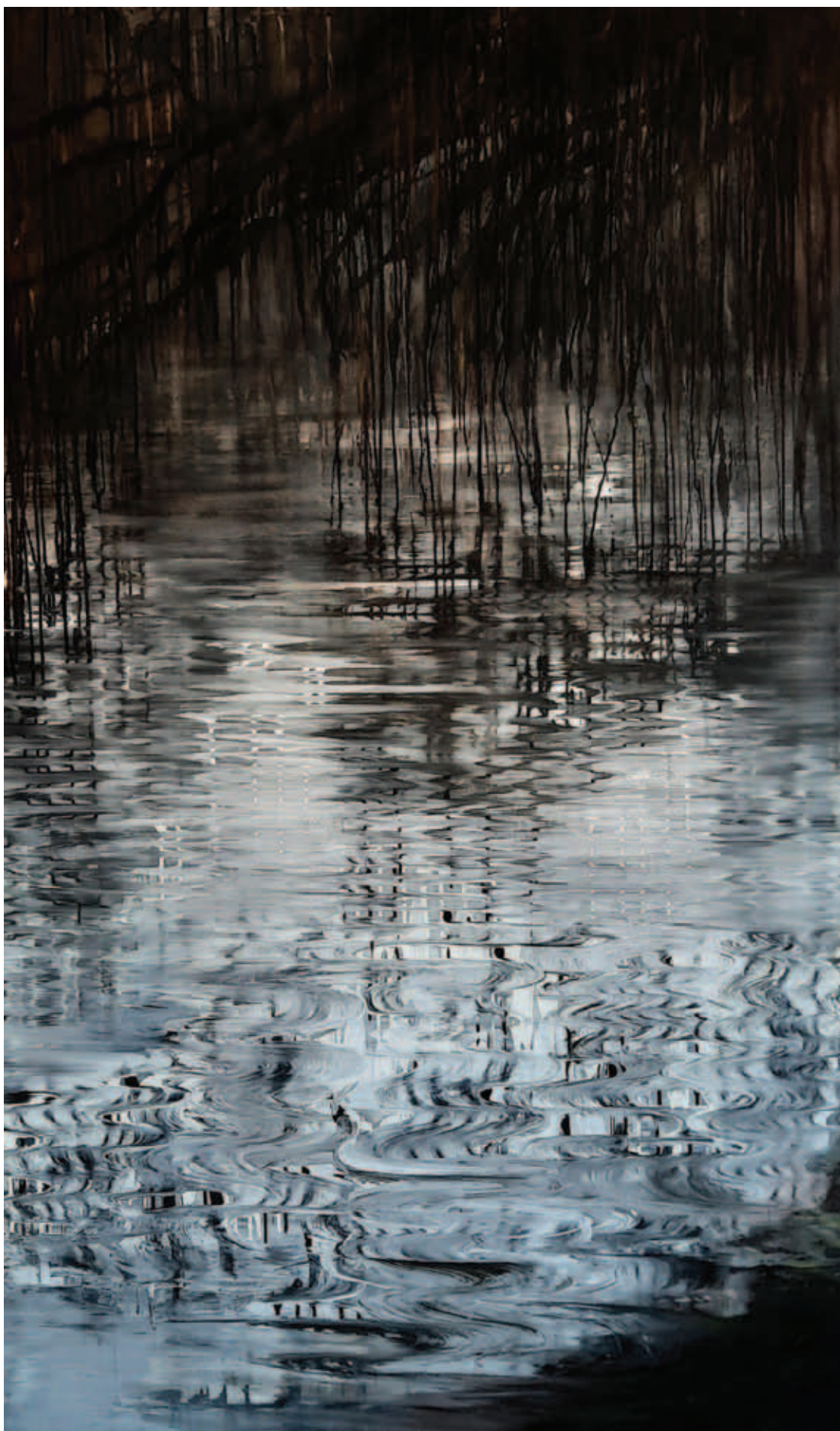

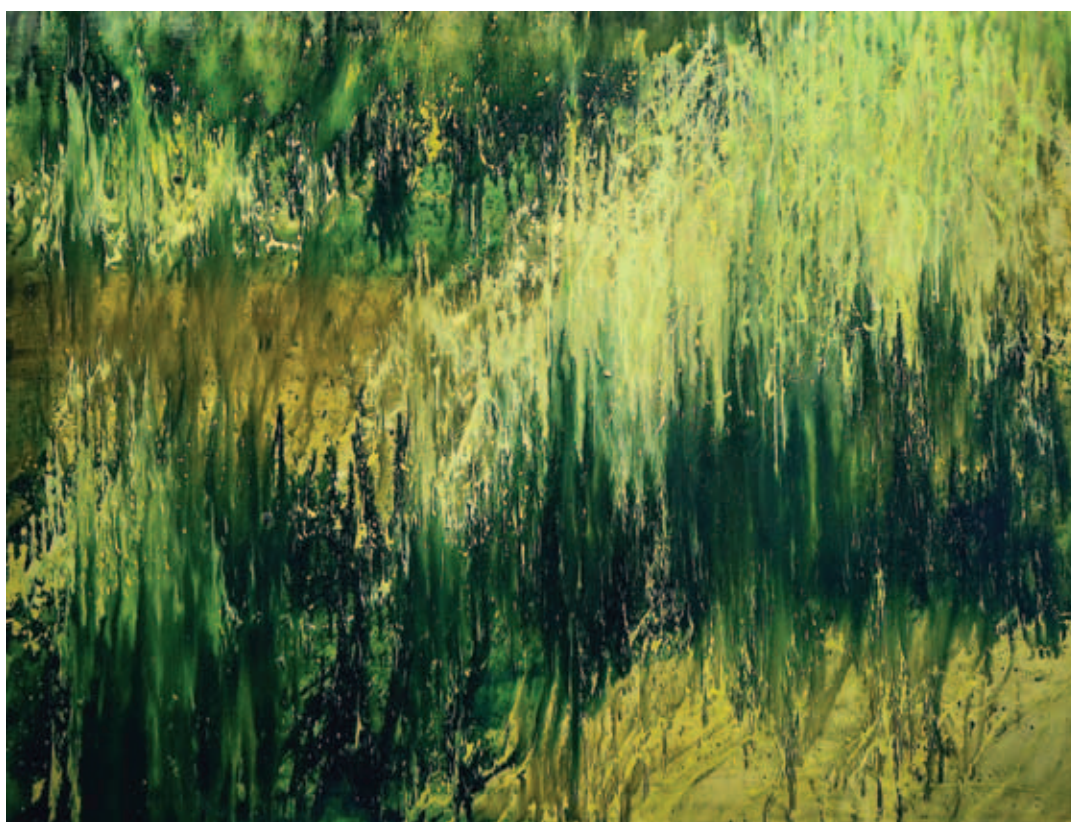
KNYIHÁR AMARILLA, Monokróm tükör I., 2022, olaj, vászon, 120x200 cm (fotó Rékasi Attila)

KNYIHÁR AMARILLA, Varjak, 2015, olaj, vászon, 110x200 cm (fotó Rékasi Attila)

KNYIHÁR AMARILLA, Monokróm tükrös IV., 2022, olaj, vászon, 200x120 cm, (fotó Dömötör Mihály)

KNYIHÁR AMARILLA, Ártér II–III., (2x) 2024, olaj, vászon, 100x130 cm (fotó Knyihár Amarilla)

KNYIHÁR AMARILLA, Forest II., 2023, olaj, vászon, 100x100 cm (fotó Sütő Róbert); Sugó, 2024, olaj, vászon, 100x100 cm (fotó Knyihár Amarilla)

KNYIHÁR AMARILLA, Ártér (Diptichon), 2024, olaj, vászon, (együtt) 200x400 cm (fotó Knyihár Amarilla)

KNYIHÁR AMARILLA, Szentendrei-sziget (Diptichon), 2023, olaj, vászon, (együtt) 140x400 cm (fotó Novotny Tihamér)

KNYIHÁR AMARILLA, Gyümölcsöskert, 2023, olaj, vászon 90x200 cm (fotó Novotny Tihamér)

POKORNY ATTILA, Babel, 2021, bronz, 40x15x15 cm (fotó Novotny Tihamér)

POKORNY ATTILA, Korona, 2023, bronz, 49x15x15 cm (fotó Novotny Tihamér)

POKORNY ATTILA, Szél, 2020, domborított, hegesztett vaslemez, 180x112x70 cm (fotó Novotny Tihamér)

**POKORNY ATTILA, Robbanás, 2024, domborított, hegesztett vaslemez, 62x45x40 cm;
Robbanás (részlet) (fotók Novotny Tihamér)**

POKORNY ATTILA, Ős avar, 2023, domborított, hegesztett vaslemez, 200x98x53 cm; Ős avar (részlet) (fotók Novotny Tihamér)

POKORNY ATTILA, Tornycok, 2023, domborított, hegesztett vaslemez, 198x50x50 cm (fotó Novotny Tihamér)

POKORNY ATTILA, Hajlék, 2024, domborított, hegesztett vaslemez, 85x45x36 cm;
Meder, 2024, domborított, hegesztett vaslemez, 120x95x85 cm (fotók Novotny Tihamér)

POKORNY ATTILA, Család, 2024, domborított, hegesztett vaslemez, 70x45x35 cm;
Bölcső, 2023, domborított, hegesztett vaslemez, 86x80x87 cm (fotók Novotny Tihamér)

